

תצוגת הבקר ה-29 והטיפוח למבנה גוף ועטין פונקציונליים משה הימן, "און"

מטרות התצוגה

מאז תערוכת הבקר הראשונה ש"און" אירגנה ב-1958, עבר מבנה הפרות שלנו תהליך ממושך של התקדמות גנטית, בפרט במבנה העטין. בדו"חות השנתיים של "און" ובקטלוגים של התצוגות סיכמנו מדי פעם את השינויים בתכונות הגופניות השונות, אותן החלטנו לשפוט ולסכם לגבי קבוצות הפרים הצעירים. כל חצי שנה יוצא צוות שופטים להערכת מבנה הגוף והעטין של בנות פרים צעירים חדשים, מהם בוצעו הזרעות מבחן כ-3½ שנים קודם לכן. שיפוט זה כולל את כל הבנות של פרים אלה החולבות בתחלובה הראשונה בכל העדרים הקיבוציים במרחב "און".

בשנתיים האחרונות התחילו לעבד בארצות הברית, באוניברסיטת קורנל, סיכום הטיפוס של בנות פרים בעזרת מחשב לפי שיטת BLUP הנהוגה במבחני הפרים לתנובות בצפון מזרח ארה"ב. מטרת השיטה היא להתחשב גם במבחן הגופני במוצא הפר (pedigree), זאת אומרת בשיפוט הוריו וקרוביו, להימנע מהשפעת העדר/השנה/העונה וכן במידת הפיזור של הבנות בעדרים. אצלנו הבנות מפוזרות באקראי בהרבה עדרים גדולים. מספר הבנות בשיפוט כמעט שווה לכל פר והשיפוט מתבצע תמיד תוך חצי שנה, ולגבי מבכירות בלבד ועל ידי אותם השופטים כי הרי אצלנו אין צורך בתיקונים, בשיקלול ובעיבוד המסובך הנ"ל. הסיכומים שלנו מבטאים נכונה את הצפוי לגבי התכונות הגופניות אצל בנות כל פר בעתיד. הצגת מידגם

גדול של בנות פר אשר יש לו סיכוי להגיע לשימוש נרחב אחרי שיתקבל מבחנו לתנובה, ממלאת תפקיד חשוב בתוכנית הטיפוח של "און", בהכרת הטיפוס אשר מוריש הפר לבנותיו ובהקניית הידע לציבור הרחב אשר מבקר בתצוגות השנתיות הקבועות. המבקר יכול לראות במו עיניו וללמוד את פרטי המבנה ולא צריך להסתפק בהערכת הסיכום הכללי (final scores) אשר הוא בלבד נכלל ומעובד בארצות הברית בשיטת ה"BLUP for Type". גם שאלת הבסיס או שנת הבסיס להשוואה אינה קיימת אצלנו. יש לנו בסיס נייד אשר נחשב מחדש אחרי כל עונת שיפוט, בהכלל כל הקבוצות שנשפטו עד כה.

3 קבוצות של מבכירות

בתצוגה הנוכחית הוצגו 3 קבוצות של בנות פרים צעירים שהם בעלי סיכוי סביר למבחן חיובי והם: "פנטום" בן הפר "פט", מזירמת ייבוא מארה"ב, של "איסטרן", שהצטיין במבחן גבוה לתנובה. גם אצל "איסטרן" יצא לאחרונה מבחן גבוה לאחד הבנים הראשונים שלו, "פרופרד". "פנטום" הוא צרוף מוצלח של "פט" עם בת "מאור", כי הוא מוריש לבנותיו את העטין הסימטרי והמחובר היטב של "מאור" אשר אינו מקובל בדרך כלל אצל בנות "פט", ואת התנובה שלו.

הפר השני הוא "שמאי", כנראה הבן החיובי ביותר מ-12 הבנים של "אמיץ" שבחנו. אמו היא בת "צין" שהיה אחד הפרים הישראליים

3 קבוצות בנות בתחלובה 2 ו־3

כמו שעוד לפני הרבה שנים הוספנו למבחן הצאצאים לחלב, שהיו לגבי מבכירות בלבד, את מבחן התחלובה השניה ולאחרונה גם השלישית, כך גם במבחן הגוף, ובעיקר העטין, אצל הבנות בתחלובות השניה והשלישית ולשופטן. לתצוגה הזאת הבאנו קבוצות בנות מבוגרות של 2 פרים אשר עברו מבחן תחלובה ראשונה וגם שניה: "יורש", "צורן", ופר שלישי, "צייד", הנבחן על יסוד תחלובה ראשונה. שלושת הפרים נמצאים בשימוש רחב, וחשוב היה שהבוקרים ייכחו כמו עיניהם מה צורת העטינים של בנות פרים אלה בתחלובות הנוספות. בנות "יורש" בלטו בעומקן והיקפן ועטיניהן סימטריים ובעלי קיבול רצוי. בנות "צייד" הן פרות גדולות עם עטינים גדולים, אבל שווים, ופטמות יפות וממוקמות נכון.

אמהות של פרים

גולת הכותרת של התערוכה היו 7 "עתודות" שהן אמהות של פרים צעירים במכון. רובן בתחלובתן השמינית והניבו כבר עד כה כ-80,000 ק"ג חלב. פרות חזקות בעלות היקף

הטובים בעבר. בנותיו מצטיינות באורך חיים גדול ובאחוז יציאה הנמוך ביותר בין כל הפרים שהיו בארץ.

תופעה זאת של יציאה קטנה מצביעה על עטין עמיד בכל תלאות ממשק החליבה בארץ, למרות שאין עטינים אלה כליל היופי בצורתם, אך מה שאנו קוראים עטין פונקציונלי רצוי. לעטינים של בנות "שמאי" יש אורך, רוחב ועומק רצויים וחיבור העטין מצויין. יש לצפות שזאת הכלאה מוצלחת בין "אמיק" ו"צין", בני הטיפוח הישראלי.

מבין תכונות העטין משקל גדול לתכונות הפטמות ובעתיד יש לחלק את שיפוטן לשניים: מיקומן, בנפרד מצורתן. היחלבות הפרה, התאמת העטין למכונה, צורת הביטנה ותדירות של דלקות תלויים במידה רבה בעובי ואורך הפטמות ובמיקומן.

הקבוצה השלישית היא בנותיו של "רוקי". גם הוא בן מזרמת ייבוא, של "רוק" מ"איסטרף", אשר בחרנו בגלל אביו "רוקמן" המפורסם בקנדה והוא מקווי דם אשר אינם מיוצגים בארץ. הרושם הכללי של בנות "רוקי" הוא: בנות חלבניות מאוד עם עטינים קצת פחות מחוברים אבל נוחים לחליבה.

בנות יורש

לתנובת חיים של 90,000 ק"ג. כולן יחד מציגות את ריכוז הפוטנציאל הטיפוחי הרב, הגלום בעדר הישראלי. בנים מפרות אלו מבטיחים את המשך ההתקדמות הטיפוחית לתנובה עוד יותר גבוהה, לעטין פונקציונלי, נאה ועמיד יותר נגד מסטיטיס, ולאורך חיים יותר גדול על ידי הישארותן בעדר זמן רב יותר.

קהל הבוקרים ואנשי הענף מכל הארץ מנה כ-1000 איש! בכנס המסורתי, בסככת התערוכה, ניתנו הסברים על הקבוצות המיוצגות בתערוכה והוקראו הנימוקים למתן הפרסים. מזכיר ההתאחדות, תלי שור, מסר בהזדמנות זו את עיקר תוצאות סיכומי ספר העדר לשנת תשל"ט, אשר יתפרסמו בקרוב בשלמותן.

לפי מיטב המסורת היתה תצוגת הבקר של "און" יצירה קולקטיבית של: צוות השופטים שעברו את כל העדרים ואחרי סיכומי השיפוט בחרו את המיצגות והכינו את הקטלוג; כל צוות העובדים במינהל ואירגון, בפריה ובהזרעה, במשרד ובמעבדה, שטיפלו בכל פרט טכני, הכינו וסידרו, אירגנו ועשו, הובילו את הפרות, ניקו וקישטו אותן ולא חסכו כל מאמץ לתת לתערוכה שהציגה לפני ציבור הבוקרים מידגם של תוצאות עבודת האגודה המתמידה ללא

ועומק ורגלים טובות. יחד עם זאת יש להן אופי חלבי מובהק, שמבטא את יכולתן ליצר כמויות חלב גדולות. הן בעלות תאבון רב ונצילות מזון יעילה. רובן מרשימות בהופעתן, עם עטינים בעלי היקף מתאים, עם פטמות בגודל נכון ומיקום נאות.

פרה ששבתה את עיני הצופים במבנה הארוך, החלבי והזוויתי, בצחור עורה העדין ובעטין הצמוד והסימטרי, ששמה הולם אותה, היא "מיסי" בת "גאון" מכפר המכבי. היא אם ל-2 פרים צעירים. בדירוג של הקבוצה המובחרת הזאת היא קיבלה מקום ראשון.

את התפעלות הציבור עוררה "ישראלה" בת "סנטור" משער העמקים בגודלה והיקפה העצום. היא הניבה כמבכירה מעל 15,000 ק"ג חלב.

4 המטרונות הזקנות: "המלכה" כשמה מיפעת, בתחלובתה התשיעית, ואיש לא ניחש את גילה; "יגאלה" בת "ברקן" מהזורע, אם ל-2 פרים במכון, והניבה בשש תחלובות 75,000 ק"ג חלב; "גמבש" מאשדות יעקב-אחוד, פרה חלבית מאוד, בעלת גוף ועכח ישרים, ועם עטין משיי וצמוד, והיא אם ל-3 עתודות; ר'שלגיה" מעין הנצי"ב, אם ל-2 פרים והיא מתקרבת

בנות שמאי

הפרסים לקבוצת האמהות של פרים:

- פרס ראשון: "מיסי" מכפר המכבי
- פרס שני: "גמבש" מאשדות יעקב-אחוד
- פרס שלישי: "המלכה" מיפעת.

הפרסים לנקיון והכנת הפרות לתערוכה:

- פרס ראשון: רפתני יפעת
- פרס שני: רפתני מרחביה
- פרס שלישי: תלמידי רפת ב"ס כדורי.

הפרס לבת "יורש":

- "שילה" מעין החורש.

הפרס לבת "צייד":

- "רמתיים" מגבעת חיים-מאחד

עטין אופייני לבנות שמאי

הפרסים לבנות 3 קבוצות המבכירות:

- לאות יום-יום ומתמשכת לאורך שנים רבות צביון חגיגי. לאות יום-יום ומתמשכת לאורך שנים רבות
- וכמובן מגיעה ההערכה והתודה לרפתנים של המשקים שהכינו ושלחו את פרותיהם לתצוגה. הפרסים לבהמה היפה בכל קבוצה, שנקבעו על ידי חבר שופטים ניתנו כדלקמן:
- מבין בנות "פנטום": המבכירה "ירדן" משער העמקים
- מבין בנות "שמאי": המבכירה "תקוה" מבית השיטה
- מבין בנות "רוקי": המבכירה "דיטל" מדברת.

בקר החלב בין כובשי הנגב

אוריאל לוי

מבין 5 העדרים המצטיינים, אשר עברו באותה השנה את הממוצע של 6,000 ק"ג חלב היו 4 מהנגב – שובל 6,190, אורים 6,117, בית קמה 6,110 ונירים 6,077. החמישי והראשון ברשימה היה העדר של עין צורים עם 6,373 ק"ג שנוהל לפי אותם היסודות המקצועיים כמו עדרי הנגב המצטיינים, וגם הוא היה בעיקרו מורכב מפרות הייבוא מארה"ב. גם בשנים הבאות שמרו עדרי הנגב על מקום מכובד. בשנת הביקורת 1955/56 עומד "עדר הנגב" של נירים במקום השני ברשימה עם 6,069 ק"ג חלב וב-57/56 ו-58/57 הוא כובש את המקום הראשון עם 6,570 ו-6,742 ק"ג. אלה היו ממוצעי עדר, שכמעט ולא היו ידועים עד אז.

אחד הארועים החשובים בענף החלב בשנות החמישים היתה החדירה לנגב של בקר חלב משובח. בין אנשי המקצוע היו חששות רבים אם מותר למסור חלק ניכר של בקר החלב המיובא להתישבות החדשה באיזור הנגב? אמנם היו כבר אחדים שסברו שהלחות היותר נמוכה של הנגב דווקא תקל על בקר החלב את תהליך ההתאקלמות ואת השמירה על רמת תנובה נאותה גם בחודשי הקיץ. ההישגים היו מעל למצופה. כבר בשנת 1954/55 עמדו בנגב 20 העדרים הקיבוציים שבביקורת החלב ובהם 1,207 פרות, שהניבו 5,166 ק"ג חלב לעומת 4,632 ק"ג שהיה אז הממוצע הארצי של העדר המבוקר.